

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Adresseinformasjon fylles inn ved ekspedering. Se mottakerliste nedenfor.

Vår dato: 13.11.2014

Vår ref.: 200707905-145

Arkiv: 511

Deres dato:

Deres ref.:

Saksbehandler:

Erlend Bjerkestrand

22959298/erbj@nve.no

Fred. Olsen Renewables AS – Mosjøen vindkraftverk i Vefsn og Grane kommuner – Vedtak om avslag på søknad om konsesjon

Sammendrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i medhold av energiloven av 29.06.1990 nr. 50 og delegering av myndighet fra Olje- og energidepartementet i brev av 27.11.2013 i dag avslått konsesjonssøknad av 3.10.2011 fra Fred. Olsen Renewables AS om å bygge og drive Mosjøen vindkraftverk i Vefsn og Grane kommuner, Nordland fylke.

Mosjøen vindkraftverk er etter NVEs vurdering et konkurransedyktig prosjekt i den norsk-svenske elsertifikatordningen. Når miljøvirkninger i vid forstand tas med i vurderingen er det imidlertid ikke et samfunnsmessig rasjonelt prosjekt, sammenlignet med andre vindkraftprosjekter NVE har meddelt konsesjon.

De viktigste negative virkningene av tiltaket er etter NVEs vurdering knyttet til reindrift. Vi har også vektlagt virkninger for landskap og friluftsliv, og har lagt til grunn at eventuelle avbøtende tiltak for drikkevann kan medføre at de økonomiske forutsetningene ikke blir så gode som antatt. NVE har behandlet søknaden om Mosjøen vindkraftverk sammen med søknaden om Øyfjellet vindkraftverk, og har vektlagt sumvirkninger for reindrift, friluftsliv og landskap i begge sakene. Det er gitt konsesjon til Øyfjellet vindkraftverk.

NVE har lagt vekt på at de berørte kommunene og Nordland fylkeskommune er positive til prosjektet, men har samtidig vektlagt at Fylkesmannen i Nordland har fremmet innsigelse til søknaden.

E-post: nve@nve.no, Postboks 5091, Majorstuen, 0301 OSLO, Telefon: 09575, Internett: www.nve.no

Org.nr.: NO 970 205 039 MVA Bankkonto: 7694 05 08971

Hovedkontor
Middelthunsgate 29
Postboks 5091, Majorstuen
0301 OSLO

Region Midt-Norge
Vestre Rosten 81
7075 TILLER

Region Nord
Kongens gate 14-18
8514 NARVIK

Region Sør
Anton Jenssensgate 7
Postboks 2124
3103 TØNSBERG

Region Vest
Naustdalsvn. 1B
Postboks 53
6801 FØRDE

Region Øst
Vangsveien 73
Postboks 4223
2307 HAMAR

Innhold

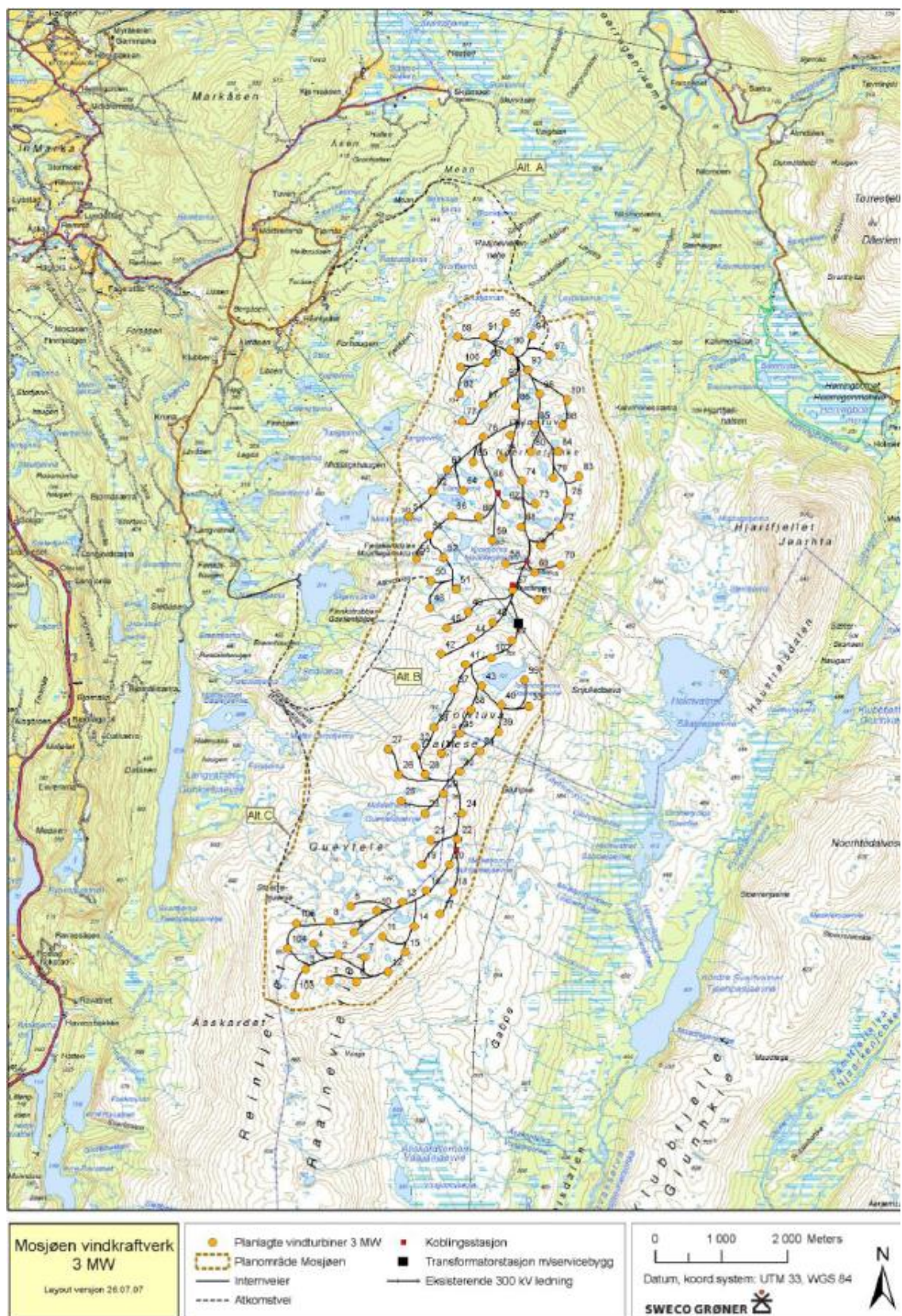
Sammendrag.....	1
1 Søknad og beskrivelse av tiltaket	2
2 Behandling	4
2.1 Høring av melding.....	4
2.2 Høring av konsesjonssøknad med konsekvensutredning	4
2.3 Sluttbefaring	4
3 Innkomne merknader, konsultasjoner og innsigelser	5
3.1 Innkomne merknader.....	5
3.2 Konsultasjoner.....	5
3.3 Innsigelsesmøte	6
4 Tematisk vurdering.....	7
4.1 Produksjon og økonomi.....	7
4.2 Lokale og regionale myndigheter	7
4.3 Landskap og visuelle virkninger	7
4.4 Friluftsliv	7
4.5 Samiske interesser	9
4.6 Drikkevann	14
4.7 Positive økonomiske virkninger	15
5 Samlet vurdering av økonomi og virkninger som er vektlagt av NVE	16
5.1 Avveining av fordeler og ulemper.....	17
6 Vedtak	18

1 Søknad og beskrivelse av tiltaket

Fred. Olsen Renewables AS søkte 3.10.2011 om konsesjon for bygging og drift av Mosjøen vindkraftverk i Vefsn og Grane kommuner, Nordland fylke. Planområdet ligger på Reinfjellet, noen kilometer sørøst for Mosjøen sentrum, og har et areal på 30,2 km². Det er søkt om bygging av et vindkraftverk med en samlet effekt på inntil 315 MW. Hovedalternativet for utbygging innebærer bygging av 105 vindturbiner med installert effekt på 3 MW. På grunnlag av vindmålinger er det beregnet en middelvind på 8-9 m/s i 80 meters høyde, og det er anslått en produksjon på mellom 840 og 960 GWh, avhengig av utbyggingsalternativ.

Det er omsøkt to alternativer for adkomstvei, og det planlegges i tillegg et internt veinett frem til hver vindturbine. Transformatorstasjon og driftsbygg planlegges bygget sentralt i planområdet. Tiltakshaver har søkt om to alternativer for nettilknytning; enten ved direkte tilknytning til eksisterende 300 kV-kraftledning gjennom planområdet eller gjennom bygging av en 11 kilometer lang 132 kV kraftledning til Marka transformatorstasjon.

Fred. Olsen Renewables AS skriver at de har som mål å inngå minnelige avtaler med alle berørte grunneiere. I de tilfeller dette ikke lar seg gjøre søker de om ekspropriasjonstillatelse i medhold av oreigningslova § 2 pkt. 19 om nødvendig grunn og rettigheter for bygging og bruk av internveier og for bygging og drift av Mosjøen vindkraftverk med nettilknytning. De søker også om forhåndstiltredelse, jf. oreigningslova § 25.

Figur 1 Planområdet for Mosjøen vindkraftverk

2 Behandling

2.1 Høring av melding

NVE mottok 7.7.2006 melding om planlegging av Mosjøen vindkraftverk med nettilknytning. Meldingen var utarbeidet i henhold til plan- og bygningslovens forskrift om konsekvensutredning.

Meldingen ble sendt på høring til berørte interesser i brev av 29.10.2009, og NVE arrangerte møte med lokale og regionale myndigheter og offentlig møte i Mosjøen 24.11.2009. Et utkast til utredningsprogram ble forelagt Miljøverndepartementet før det ble fastsatt 27.10.2010. Behandlingen av meldingen er beskrevet i NVEs notat *Bakgrunn for KU-program* av samme dato.

2.2 Høring av konsesjonssøknad med konsekvensutredning

NVE mottok konsesjonssøknad med konsekvensutredning for Mosjøen vindkraftverk med nettilknytning fra Fred. Olsen Renewables AS 3.10.2011. Dokumentene i saken ble sendt på offentlig høring 21.11.2011. I forbindelse med høringen ble det holdt møter med lokale og regionale myndigheter og offentlig møte i Mosjøen 6.12.2011.

2.3 Sluttbefaring

Det ble arrangert sluttmøte med bussbefaring for Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk den 20.8.2014. På denne befaringen deltok representanter fra tiltakshaverne, Vefsn og Grane kommuner, Nordland fylkeskommune, Miljødirektoratet og Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. I tilknytning til befaringen ble det gjennomført helikopterbefaring over planområdet med representanter fra reinbeitedistriktet. NVE har i tillegg gjennomført helikopterbefaring med representanter fra reinbeitedistriktet i 2011.

3 Innkomne merknader, konsultasjoner og innsigelser

3.1 Innkomne merknader

NVE har mottatt 42 høringsuttalelser til søknaden. Vefsn kommune er positive til utbygging av vindkraftverket. De begrunner dette med at vindkraftverket vil være et bidrag til å nå nasjonale mål om fornybar energi, og at tiltaket vil medføre positive økonomiske virkninger for kommunen og lokalsamfunnet. Ifølge kommunen er de positive virkningene større enn de negative virkningene for reindrift og friluftsliv. De forutsetter at vindkraftverket ikke medfører virkninger for drikkevannskilden Langvatn. Grane kommune er for bygging av vindkraftverket. De er positive til at vindkraftverket kan være et bidrag til å nå nasjonale fornybarmål, men forutsetter at reindriftsinteresser blir tatt med i det videre arbeidet med prosjektet.

Nordland fylkeskommune er for tiltaket. Det vektlegges at det planlagte tiltaket er i tråd med regionale og nasjonale mål om produksjon av fornybar energi. Fylkeskommunen understreker at det må avklares om tiltaket er akseptabelt for reindriftnæringen i dialog mellom næringen og NVE. I den regionale planen for vindkraft er Mosjøen vindkraftverk plassert i konsekvenskategori 2 (middels konsekvens). Områdestyret for Reindriftsforvaltningen har fremmet innsigelse til søknaden, på grunnlag av virkninger for reindrift. Fylkesmannen i Nordland har overtatt oppgavene til områdestyret, og det er dermed de som har innsigelse til prosjektet. Fylkesmannen vektlegger også virkninger for friluftsliv, og ber om at flere vindturbiner tas ut av planene dersom det gis konsesjon.

Sametinget er negative til prosjektet på grunn av virkninger for reindrift og samiske kulturminner. Miljødirektoratet (tidligere Direktoratet for naturforvaltning) og Riksantikvaren har i sin tematiske konfliktvurdering gitt tiltaket konfliktkategori D. Ifølge konfliktvurderingen vil tiltaket medføre store negative virkninger for landskap og friluftsliv. Miljødirektoratet skriver i tillegg at kunnskapsgrunnlaget for fugl er mangelfullt. Når det gjelder kulturminner og kulturmiljø, står det at tiltaket vil medføre en omfattende konflikt med et viktig samisk landskap. Riksantikvaren har fremmet innsigelse til søknaden på grunn av manglende undersøkelser i henhold til kulturminneloven § 9.

Flere privatpersoner og interesseorganisasjoner har uttalt seg til prosjektet. FNF Nordland er negative til prosjektet, og skriver at vindkraftverket vil medføre store virkninger for friluftsliv. Brurskanken Turlag er kritiske til friluftslivsutredningen, og mener tiltaket vil medføre større virkninger for friluftsliv enn det som kommer frem i utredningen. Flere andre høringsinstanser påpeker også virkninger for friluftsliv, og det er i den sammenheng innsendt en underskriftsliste med 744 underskrifter mot prosjektet. Virkninger knyttet til naturmangfold, reindrift, drikkevann og adkomstvei påpekes også. NVE vil i den følgende vurderingen av prosjektet gå gjennom de vesentligste merknadene som er fremmet til prosjektet.

3.2 Konsultasjoner

Konsultasjon med Sametinget ble avholdt den 26.6.2014. Søknadene om Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk ble diskutert, hovedsakelig med tanke på reindriftsinteresser. Konklusjonen etter møtet var at Sametinget ikke trekker sin innsigelse til Øyfjellet vindkraftverk, men at det kan være aktuelt for Sametinget å trekke sin innsigelse dersom tiltakshaver og reinbeitedistrikt kommer til enighet og det ikke blir gitt konsesjon til Mosjøen vindkraftverk. Ifølge Sametinget vil Mosjøen vindkraftverk medføre større virkninger for samiske interesser enn Øyfjellet vindkraftverk. Protokollen fra konsultasjonen ble godkjent 2.7.2014.

Konsultasjoner med Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt ble avholdt 25.11.2009, 6.11.2011 og 24.6.2014. Virkninger for reindriften av Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk ble diskutert. I den siste konsultasjonen konkluderte reinbeitedistriktet med at de er imot begge vindkraftverkene, men at Mosjøen vindkraftverk

vil ha de største virkningene for reindriften. Ifølge reinbeitedistriktet er Reinfjellet et kjerneområde for reinbeitedistriktet. De mener tiltaket vil medføre så store virkninger at søknaden må avslås. Protokollen fra den siste konsultasjonen ble godkjent 13.8.2014.

3.3 Innsigelsesmøte

Det ble avholdt innsigelsesmøte med Fylkesmannen i Nordland den 19.8.2014. Innsigelsene til både Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk ble diskutert. Begge innsigelsene gjelder virkninger for reindrift. Fylkesmannen uttalte at viktige samfunnsinteresser står imot hverandre i disse sakene, og at avgjørelser i slike saker bør tas på overordnet nasjonalt nivå. De konkluderte med at innsigelsene opprettholdes. Protokollen ble godkjent 27.8.2014.

Det ble avholdt innsigelsesmøte med Riksantikvaren den 28.10.2014. Innsigelsen fra Riksantikvaren er knyttet til undersøkelsesplikten i medhold av kulturminneloven § 9, og gjelder flere saker som er behandlet eller er under behandling av NVE. For alle disse sakene ble det konkludert med at fylkeskommunen og eventuelt Sametinget skal vurdere potensialet for funn av kulturminner etter mal for nye retningslinjer. Riksantikvaren skal deretter vurdere om innsigelsene opprettholdes.

4 Tematisk vurdering

4.1 Produksjon og økonomi

Det har vært utført vindmålinger over flere år i planområdet for Mosjøen vindkraftverk. På grunnlag av vindmålingene er det beregnet en middelvind i de vurderte turbinposisjonene på mellom 8 og 9,5 m/s. Det er en tydelig fremherskende vindretning fra sørøst. Området har relativt små interne høydeforskjeller.

NVE har vurdert økonomien til vindkraftverket med utgangspunkt i vindforhold, infrastrukturkostnader og drifts- og vedlikeholdskostnader. Både nettilknytningskostnadene og kostnader til annen infrastruktur vil etter NVEs vurdering være relativt små sammenlignet med andre vindkraftverk på denne størrelse. Ising vil være en utfordring, men topografien tilsier at det ikke vil være store problemer knyttet til turbulens. Vindressursen er god, og en full utbygging av Mosjøen vindkraftverk vil etter NVEs vurdering være et godt økonomisk prosjekt sammenlignet med andre norske vindkraftverk. Risiko for virkninger for drikkevann utgjør imidlertid en usikkerhet i prosjektet. Som vurdert i kapittel 5.6 kan dyre tiltak eller innskrenking av planområdet medføre negative virkninger for prosjektets størrelse, produksjon og prosjektøkonomi. På tross av denne usikkerheten mener NVE at tiltaket vil være et konkurransedyktig prosjekt i det norsk-svenske sertifikatmarkedet.

4.2 Lokale og regionale myndigheter

NVE vektlegger at Vefsn og Grane kommuner og Nordland fylkeskommune er positiv til tiltaket. Samtidig vektlegger NVE at Fylkesmannen i Nordland har fremmet innsigelse til søknaden.

4.3 Landskap og visuelle virkninger

Vindkraftverket planlegges i et åpent høyfjellandskap, og synligheten vil være god fra både Mosjøen sentrum og høyereliggende områder i regionen. NVE vil i den sammenheng påpeke at de fleste vindkraftverk vil påvirke landskapet i et stort område. Mosjøen vindkraftverk er et stort vindkraftprosjekt sammenlignet med andre norske vindkraftverk. Selv om tiltaket vil påvirke landskapsopplevelsen i et stort område, mener NVE at landskapsvirkningene av Mosjøen vindkraftverk i driftsfasen ikke vil være større enn ved mange andre norske vindkraftprosjekter. NVE legger imidlertid til grunn at vindkraftverket planlegges i skrinne fjellområder, og at veier og oppstillingsplasser vil medføre permanente naturinngrep i et stort område. Dette gjelder både adkomstvei og internveier.

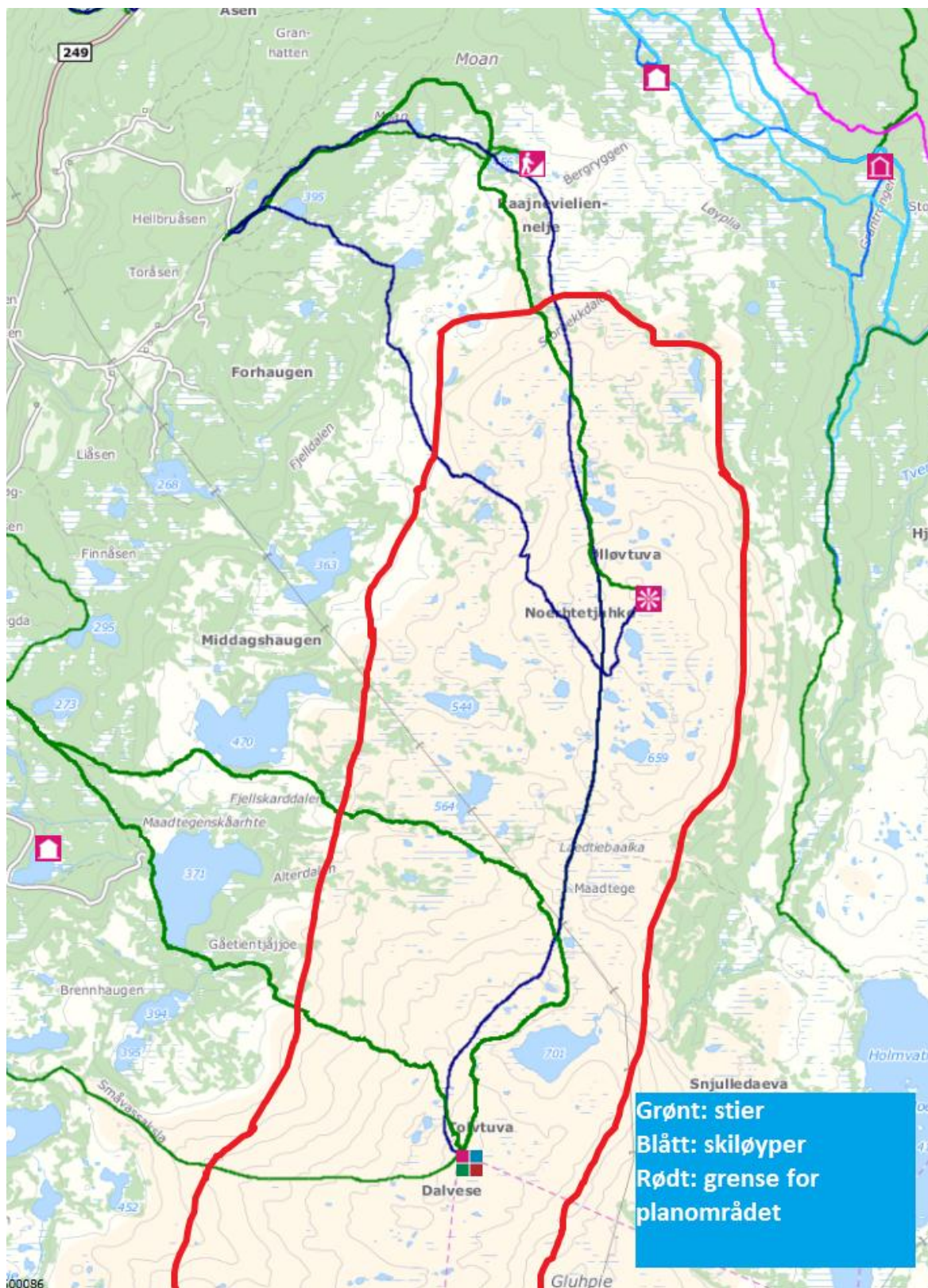
Øyfjellet vindkraftverk planlegges nordvest for Mosjøen sentrum. Dersom både Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk etableres, kan landskapet i høyereliggende områder rundt Mosjøen etter NVEs vurdering oppleves som dominert av vindturbiner. Dette kan også til en viss grad gjelde bebyggelse nede i Vefsdalen. På dette grunnlag vil NVE legge vekt på sumvirkninger i behandlingen av både Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk.

Samlet vil NVE på dette grunnlag vektlegge landskapsvirkninger i den samlede avveien i kapittel 6.

4.4 Friluftsliv

Etter NVEs vurdering utgjør konsekvensutredningen sammen med andre kilder som Turkart Helgeland og det innsendte kartmaterialet fra Brurskanken Turlag og Vefsn Jeger- og Fiskerforening et godt beslutningsgrunnlag når det gjelder friluftsliv. NVE legger til grunn at planområdet med unntak av nærheten til en kraftledning fremstår som urørt, og at området brukes relativt mye til friluftsliv både sommer og vinter. Det legges også til grunn at området er lett tilgjengelig, og at det fremstår som det kanskje viktigste turområdet nær Mosjøen sentrum. NVE mener at økt tilgjengelighet til området ikke er et godt argument for etablering av vindkraftverk i denne saken. Ifølge utredningen har området et stort

potensial for friluftslivsbruk, og NVE slutter seg til dette. I den sammenheng vil vi påpeke at det er stor aktivitet og flere nye aktivitetsplaner rundt Kjemsåsen/Sjåmoen, like nord for planområdet.

Figur 2 Utsnitt fra Turkart Helgeland

Etter NVEs vurdering vil tiltaket endre opplevelsesverdien av friluftslivet flere steder i og rundt planområdet, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. Opplevelsen av en toptur til Tolvtuva eller Ølløvtuva vil bli preget av utsikten til vindturbiner i de fleste retninger, og kan også påvirkes av støy og skyggekast. Det er i tillegg beregnet at det ofte kan oppstå ising på vindturbinene. Dette vil medføre en risiko for iskast som kan påvirke muligheten for skigåing og annet friluftsliv vinterstid, selv om risikoen vil bli vesentlig mindre ved installasjon av avisingsystem. Etter NVEs vurdering er aktiviteten rundt alpinsenteret, campingplassen og utfartsstedene på Kjemsåsen/Sjåmoen viktig, og vindkraftverket kan medføre negative virkninger for aktivitetene knyttet til dette området.

Flere høringsinstanser skriver at det finnes andre viktige turmål nær Mosjøen, men at det ikke finnes alternative nærturområder med de samme kvalitetene som Reinfjellet. NVE kan slutte seg til dette. Selv om for eksempel Øyfjellet/Stortuva er et mye brukt turmål, fremstår dette som en enkelttur, mens Reinfjellet i større grad fremstår som et område som brukes til forskjellige former for friluftsliv. Lignende turområder som Reinfjellet finnes i regionen, men avstanden fra Mosjøen sentrum er så stor at de i liten grad kan kalles nærturområder for Mosjøen.

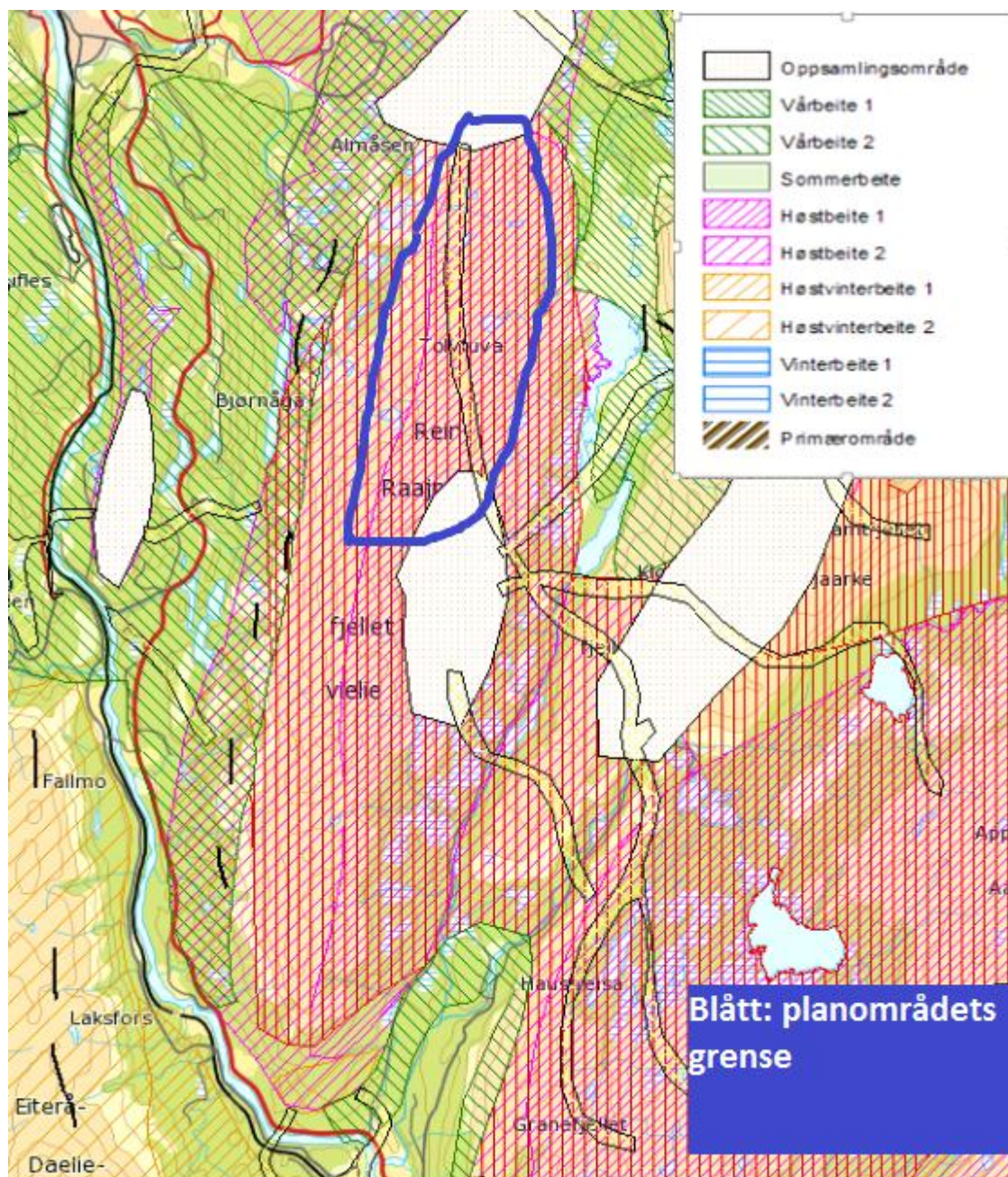
Dersom det bygges vindkraftverk på både Øyfjellet og Reinfjellet vil sumvirkningene for friluftsliv etter NVEs vurdering bli store, på grunn av at mange turmål vil bli opplevd som preget av vindturbiner og at det er få alternative områder. NVE vil derfor vektlegge sumvirkninger for friluftsliv i behandlingen av søknadene for både Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk.

I den samlede avveien i kapittel 6 vil NVE vektlegge virkninger for friluftsliv. NVE mener det er viktig å bevare mye brukte friluftslivsområder nær bysentrum. Selv om etablering av vindkraftverk ofte kan gi positive virkninger knyttet til økt tilgjengelighet og tiltak for å tilrettelegge for friluftsliv, mener vi i denne saken at de negative virkningene for friluftsliv kan bli relativt store sammenlignet med andre norske vindkraftverk.

4.5 Samiske interesser

4.5.1 Reindrift

Mosjøen vindkraftverk vil berøre Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Det har pågått reindrift i området siden 1600-tallet. Den østlige delen av distriktet, som berøres av planområdet for Mosjøen vindkraftverk, består av tre siidaer. To av disse siidaene er i full drift, mens den siste siidaen er midlertidig ute av drift. I tillegg er to siidaer som har tilhold i den vestlige delen av reinbeitedistriktet innløst gjennom reindriftsavtalen og dermed avviklet som driftsenheter. En siida har imidlertid gjenopptatt reindriften i denne delen av distriktet, som berøres av planområdet for Øyfjellet vindkraftverk. Reinbeitedistriktet dekker samlet et areal på 4162 kvadratkilometer, og høyeste reintall er fastsatt til 2200 reinsdyr, fordelt på 1800 dyr i østre siida og 400 dyr i vestre siida. Distriktet hadde per 31.3.2014 1645 reinsdyr.

Figur 3 Beitekart hentet fra reindriftno

Ifølge reindriftnutredningen benyttes områdene på østsiden av E6, herunder planområdet, som barmarksbeiter fra april til sen høst. Det fremgår av utredningen at det beste kalvingslandet i området ligger på østsiden av Reinfjellet (i og ved planområdet), men at dyrene kalver stort sett overalt rundt Reinfjellet. Det er vurdert at Reinfjellet og områdene rundt egner seg godt som kalvingsland og vårbeiter. I juli trekker dyrene østover, før de vanligvis kommer tilbake til Reinfjellet på høsten. Det går en flyttlei langs de høyereliggende områdene av Reinfjellet, og det varierer fra år til år hvordan flyttingen foregår. I tillegg går det naturlige trekkleier som særlig benyttes av reinen ved veksling mellom høstbeiteområdene på Reinfjellet og Granefjellet/Appfjellet i sørøst. Det fremgår av utredningen at reinbeitedistriktet enkelte år kan være avhengige av helikopter i forbindelse med reinsamlingen.

Utreder skriver at virkningene for reindriften vil bli størst i anleggsfasen, særlig tidlig på sommeren når kalvene fortsatt er små og rett etter at det aktive anleggsarbeidet har startet. De direkte beitetapene i driftsfasen vil være relativt små, men beitetapene kan bli større dersom reinen unnviker enkelte områder. Ifølge utredningen er det vinterbeiteområdene som er minimumsfaktoren for reinbeitedistriktet, men det fremgår at tilgangen på tidlig vårbeite også kan være begrensende for driften. En reduksjon av vårbeite i år med dårlige beiteforhold kan gi dårligere næringsopptak for simler og kalver. Ifølge utreder vil det være mulig å redusere virkningene for flytting og trekk med god planlegging, og det legges derfor mindre vekt på disse virkningene. Det påpekes at det er knyttet usikkerhet til hvordan samling med helikopter vil påvirkes av vindkraftverket.

Utreder vurderer konsekvensgraden til å bli *stor negativ* i anleggsfasen, med de største virkningene i juni og sent på høsten. Anleggsarbeid fra juli til tidlig høst vil ifølge utreder medføre mindre virkninger. Virkningene i driftsfasen vil ifølge utreder være størst på høsten etter brunst, dersom reinsdyrene viser seg å unnvike vindkraftverket. I denne perioden brukes hele planområdet av reinsdyrene. I tillegg vil både oppsamling og flytting kreve mer arbeidsinnsats, men utreder mener at vindkraftverket ikke vil være en barriere for flytting/trekk. De skriver at de dermed ikke forventer at eksisterende flyttlei blir stengt. Konsekvensgraden i driftsfasen på høsten vurderes til å være *stor negativ* i driftsfase I og *middels/stor negativ* i driftsfase II (fra tre år etter oppstart av vindkraftverket). Konsekvensgraden for reindriften på våren vurderes til å bli *stor/middels negativ* for den nordlige delen av området og *middels/liten negativ* for den sørlige delen. Disse vurderingene gjelder begge driftsfaser. Virkningene i sommermånedene vurderes til å være små.

Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt er negative til planene om vindkraftverk på Reinfjellet. De uttaler at Reinfjellet er et viktig område, og at vindkraftverket vil føre til at det blir vanskelig med flytting og samling, uavhengig av om dyrene fortsetter å bruke området eller ikke. Distriktet mener det er mulig at reindriften kan tilpasse seg noe over tid, men at en slik tilpasning vil ta flere år. De er bekymret for veiutbyggingen som vil følge med vindkraftverket, og for at dette skal føre til økning av annen menneskelig aktivitet i området. Reinbeitedistriktet mener at ingen avbøtende tiltak vil være tilstrekkelige, med unntak av å flytte hele planområdet.

Reindriftsforvaltningen v/ områdestyret i Nordland har fremmet innsigelse til søknaden, og Fylkesmannen i Nordland har videreført innsigelsen. De skriver at Reinfjellet og områdene rundt er svært viktige områder for reinbeitedistriktet, både som beiteland, trekkområde, oppsamlingsområde, flyttlei og kalvingsområde. De mener at all drift i disse områdene vil bli påvirket. Det påpekes at samling med helikopter vil bli vanskelig, og de skriver at faren for påkjørsler på jernbanen vil øke. Fylkesmannen mener i tillegg at unnvikelse fra vindkraftverket vil føre til større fare for sammenblanding med rein i nabo-distriktet.

4.5.2 NVEs vurdering av virkninger for reindrift

Det er knyttet usikkerhet til virkninger for reindrift av vindkraftutbygginger. Dette betyr at det er vanskelig å forutsi Mosjøen vindkraftverks virkninger for reindriften. NVE legger imidlertid til grunn at det planlagte vindkraftverket vil berøre områder som er vurdert til å være viktige beite- og kalvingsområder, og at flytt- og trekkleier sannsynligvis vil bli påvirket. I den sammenheng vil NVE påpeke at flyttleier har et særlig vern, jf. reindriftsloven § 22.

De siste årene er det gjennom prosjektet VindRein høstet erfaringer fra Fakken vindkraftverk i Troms og Kjøllefjord vindkraftverk i Finnmark. Sluttrapporten fra prosjektet kom i april 2014, og hovedkonklusjonen er at interaksjonen mellom menneskelige inngrep og reinsdyr er sterkt sammenkoblet med den faktiske menneskelige aktiviteten tilknyttet inngrepene. Det understrekes at reinen frykter mennesket, og at dyrene derfor unnviker arealer så lenge det pågår betydelig menneskelig

aktivitet. Ifølge rapporten er det ikke dokumentert beiteunnvikelse ved vindkraftverkene i driftsfasen, med unntak av områdene mindre enn 100 meter fra adkomstveien til Kjøllefjord vindkraftverk. Det påpekes imidlertid at reinens atferd og arealbruk kan være område- og situasjonsspesifikk. Vindkraftverkene som er studert er blant annet relativt nær bebyggelse, slik at resultatene ikke nødvendigvis kan overføres til andre habitatstyper eller mer inngrepsfrie områder.

Ved Gabrielsberget vindkraftverk i Sverige har Mark- og miljødomstolen stilt krav om et kontrollprogram for reindriftsvirkninger. Sluttrapporten fra seks års undersøkelser ble publisert i juni 2014, og rapporten inkluderer både resultater fra disse undersøkelsene og en oversikt over andre undersøkelser ved svenske vindkraftverk. Det konkluderes med at vindkraftverket har påvirket reindriften i både anleggs- og driftsfasen. I driftsfasen er det ifølge rapporten sannsynlig med unnvikelse innenfor selve vindkraftverket, men beitetrykket og reinens beitero påvirkes ikke når avstanden til de ytterste vindturbinene er én kilometer eller mer. I rapporten står det også at det har vært mer arbeid knyttet til blant annet samling og flytting av rein som følge av vindkraftutbyggingen. Etter NVEs vurdering er konklusjonene imidlertid forbundet med en viss usikkerhet, på grunn av at hovedmetoden som er brukt er intervjuer. Oversikten over andre rapporter fra svenske vindkraftverk viser at studiene ofte har vært enkle eller at de ennå ikke er avsluttet, og at det er vanskelig å konkludere om virkninger i driftsfasen.

På grunnlag av blant annet befaringer og konsultasjoner er det etter NVEs vurdering grunn til å slutte seg til uttalelsene om at området er viktig for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Det har vært aktiv drift i området over lang tid, og Reinfjellet fremstår som et av reinbeitedistriktets kjerneområder. Herunder legger NVE til grunn at vindkraftverket vil berøre kalvingsområder, viktige høstbeiteområder, oppsamlingsområder og en flyttlei. Mye av driften i østre siida foregår i og rundt planområdet. De viktigste kalvingsområdene ligger rundt selve planområdet, men kan etter NVEs vurdering bli berørt av vindkraftverket. Hele Reinfjellet er viktig som høstbeiteområde, og NVE slutter seg til utreders vurdering om at de viktigste unnvikelservirkningene vil være knyttet til høstbeitet. Det kan i tillegg bli vanskelig å opprettholde flyttleien gjennom planområdet slik flyttleien blir brukt i dag dersom vindkraftverket etableres. Det må i tilfelle søkes til Landbruks- og matdepartementet om omlegging av flyttlei.

Etter NVEs vurdering er erfaringene fra VindRein-prosjektet relevante i saken om Mosjøen vindkraftverk, selv om konklusjonene ikke er direkte overførbare. NVE legger vekt på at hovedkonklusjonen i både VindRein og det tilhørende KraftRein-prosjektet er at det er menneskelig aktivitet som påvirker reinsdyrene mest negativt. Dette betyr at anleggsfasen kan være viktigst, sammen med temaer som vedlikehold og friluftslivsbruk. Etter NVEs vurdering betyr dette også at det kan være mulig å gjennomføre avbøtende tiltak som kan ha stor betydning for reindriften. Dette kan blant annet være tiltak som å unngå menneskelig aktivitet i viktige områder og perioder.

Selv om virkningene etter NVEs vurdering kan reduseres gjennom avbøtende tiltak og nye driftsmønstre, mener NVE at tiltaket kan medføre store negative virkninger for reinbeitedistriktet. Det legges til grunn at erfaringene fra Gabrielsberget vindkraftverk, og til dels andre svenske vindkraftverk, viser at det kan forventes unnvikelse fra planområdet. NVE legger videre til grunn at unnvikelse fra planområdet kan medføre at rein trekker ned mot jernbanen eller til steder der det er vanskelig å samle dyrene. I tillegg blir samling med helikopter vanskelig å gjennomføre. Samlet kan vindkraftverket etter NVEs vurdering medføre at reinbeitedistriktet må gjennomføre endringer i sitt driftsmønster, i tillegg til at det kan bli indirekte beitetap knyttet til unnvikelse.

Reinbeitedistriktet er påvirket av flere inngrep i sine beiteområder, blant annet andre kraftverk, jernbane, industribedrifter og hyttefelt. Sammen med Mosjøen vindkraftverk og planer om nye inngrep gjør dette at reindriften blir presset. Etter NVEs vurdering er det derfor relevant å vektlegge føre var-prinsippet på

grunnlag av at Reinfjellet er et kjerneområde for reinbeitedistriktet, men at det er usikkerhet om virkningene.

4.5.3 *Sumvirkninger for reindrift av Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk*

Selv om Mosjøen vindkraftverk og Øyfjellet vindkraftverk vil berøre forskjellige siidaer, vil reinbeitedistriktet som helhet bli berørt av begge tiltakene. Den samlede inngrepssituasjonen for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt sett i sammenheng med størrelsen på de omsøkte vindkraftverkene tilsier etter NVEs vurdering at sumvirkninger kan være et viktig argument mot å gi konsesjon til begge vindkraftverkene.

Dersom det blir aktuelt å gi konsesjon til bygging av vindkraftverk innenfor reinbeitedistriktet, vil det være viktig å vekte de aktuelle tiltakenes virkninger for reindriften opp mot hverandre. NVE konstaterer at den østre delen av reinbeitedistriktet har drevet kontinuerlig reindriftsaktivitet i Reinfjellområdet over lang tid, at driften er godt innarbeidet og at Reinfjellet blant annet omfatter viktige beite- og kalvingsområder. Øyfjellet vindkraftverk kan også berøre viktige områder, men NVE legger til grunn at reindriften i vestre siida nylig er gjenoppstartet og at det kan være lettere å innarbeide nye driftsmønstre. Vi vil også påpeke at omfanget av reindriften er mindre i dette området. I vestre siida, som berøres av Øyfjellet vindkraftverk, er det fastsatte reintallet 400. I østre siida er det fastsatt et reintall på 1800. Ifølge reindriftskart berører Øyfjellet vindkraftverk en større del av områder med vårbeite 1, herunder kalvingsområder, enn Mosjøen vindkraftverk. NVE legger imidlertid til grunn reinbeitedistriktets opplysninger om at kalvingsområdene i vestre siida i hovedsak ligger i Sørvassdalen, noen kilometer unna planområdet for Øyfjellet vindkraftverk. Vestre siida har i tillegg tilgang på relativt store vårbeiteområder. Reinbeitedistriktets uttalelser er viktige i vurderingen av virkninger for reindrift, og NVE konstaterer at Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt er mer negativt til Mosjøen vindkraftverk enn til Øyfjellet vindkraftverk. Ifølge reinbeitedistriktet representerer Reinfjellet et kjerneområde for reindrift i distriktet. På dette grunnlag vil NVE legge større vekt på virkninger for reindrift i konsesjonsbehandlingen av Mosjøen vindkraftverk enn for Øyfjellet vindkraftverk.

4.5.4 *Samiske kulturminner*

Det fremgår av konsekvensutredningen at planområdet for Mosjøen vindkraftverk er en del av et større samisk kulturlandskap der det har vært drevet reindrift i lang tid. I den sammenheng er det i plan- og influensområdet kartfestet cirka 30 lokaliteter knyttet til jakt, flere oppbevaringsplasser/gjemmer og diverse andre kulturspor. To av disse lokalitetene ligger innenfor planområdet, ved Middelhavet. Lokalitetene er ikke registrert i databaser, men utreder regner dem som automatisk fredete kulturminner (eldre enn 100 år) inntil det motsatte er bevist. Ifølge utredningen har området stor opplevelsesverdi knyttet til samisk identitets- og symbolverdi. Verdien av kulturlandskapet er vurdert til å være *stor/middels*. Konsekvensgraden er også vurdert til å være *stor/middels negativ*. Det er ifølge utreder positivt at tiltaket ikke får direkte virkninger for noen av de registrerte kulturminnene, men negativt at tiltaket vil bryte den historiske sammenhengen mellom de enkelte kulturhistoriske lokalitetene og deres omgivelser i det samiske kulturlandskapet.

Riksantikvaren har fremmet innsigelse til søknaden på grunn av manglende § 9-undersøkelser og stort potensial for funn av samiske kulturminner. Sametinget påpeker at undersøkelsesplikten jf. kulturminneloven § 9 ikke er oppfylt, og mener undersøkelsene må gjennomføres før det fattes vedtak i saken.

NVE legger til grunn at plan- og influensområdet for Mosjøen vindkraftverk vurderes til å være et større samisk kulturlandskap. Direkte virkninger for kulturminner kan unngås selv om det gjøres funn i planområdet, men NVE konstaterer at utreder har vurdert at det er negativt at tiltaket vil bryte den

historiske sammenhengen i et større kulturlandskap. Samtidig vil NVE påpeke at det ikke foreligger opplysninger som tilsier at dette området er kulturhistorisk unikt sammenlignet med andre områder med langvarig reindrift. Etter NVEs vurdering bør det likevel legges vekt på virkningene for det samiske kulturlandskapet når disse ses i sammenheng med virkninger for reindriften. Det kan være viktig for samisk kultur at kulturminnene kan settes inn i en kontekst med lang kontinuitet og stor tidsdybde når det gjelder samisk bruk av området. NVE vektlegger på dette grunnlag sammenhengen mellom det samiske kulturlandskapet og reindriften i den samlede vurderingen av tiltaket.

4.5.5 Sørsamisk kultur

Det sørsamiske språkområdet og den sørsamiske kulturen er sårbar, og det er etter NVEs vurdering viktig å opprettholde reindriften som et bærende element i kulturen. NVE har gitt konsesjon til bygging av flere vindkraftverk som berører andre sørsamiske reinbeitedistrikt. Reinbeitedistriktene i regionen er også berørt av en rekke andre eksisterende og planlagte inngrep, blant annet planene om Øyfjellet vindkraftverk. Etter NVEs vurdering kan Mosjøen vindkraftverk medføre et så stort inngrep i Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt at det bør legges til grunn et føre var-prinsipp knyttet til sørsamisk kultur i vektleggingen av samiske interesser.

4.5.6 Konklusjon om samiske interesser

Mosjøen vindkraftverk vil berøre et kjerneområde for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Det er usikkerhet om virkninger for reindriften, og enkelte virkninger kan avbøtes gjennom ulike tiltak. NVE legger imidlertid til grunn at området fremstår som så viktig for reindriften at føre var-prinsippet bør vektlegges. Den samlede inngrepssituasjonen for reinbeitedistriktet er et grunnlag for denne vurderingen. NVE legger samtidig til grunn at et viktig samisk kulturmiljø vil bli berørt og endret, og at den sørsamiske kulturen er sårbar. Samlet mener NVE dette gir grunnlag for å legge stor vekt på virkninger for samiske interesser i saken om Mosjøen vindkraftverk.

4.6 Drikkevann

15 planlagte vindturbiner med tilhørende veinett i den sørvestlige delen av planområdet vil berøre Vefsn kommunes drikkevannskilde Langvatnet. Ifølge kommunen er Langvatnet den eneste tilgjengelige drikkevannskilden med nødvendig kapasitet til å forsyne Mosjøen med drikkevann. Det er gjennomført en ROS-analyse, der konklusjonen er at risikoen for forurensning av drikkevann vil være akseptabel dersom det gjennomføres en rekke tiltak. Vefsn kommunes formannskap legger til grunn at det må etableres et sandfilteranlegg med investeringskostnad på 42-50 millioner kroner og årlig driftskostnad på 3,5-5 millioner kroner i tillegg til andre tiltak for at inngrep i nedslagsfeltet skal godtas. Det forutsettes at Mattilsynet opprettholder godkjenningen av drikkevannskilden. Mattilsynet er kritiske til at det skal bygges veier og vindturbiner i nedslagsfeltet. De sendte 22.10.2014 en rapport med varsel om vedtak om pålegg til Vefsn kommune. I rapporten står det at Vefsn kommune må sikre tilstrekkelig beskyttelse av drikkevannskilden til Mosjøen vannverk. Ifølge Mattilsynet må nivået av aktivitet og inngrep i nedslagsfeltet til Langvatnet minimum fryses til dagens nivå (med mindre vannkilden kan beskyttes på annen måte) dersom drikkevannskilden skal beholde godkjenningen om hygienisk barriere.

Selv om det etter NVEs vurdering er liten risiko for forurensning av drikkevann gjennom god detaljplanlegging av vindkraftverk, er det grunn til å legge vekt på et føre var-prinsipp i denne saken. Langvatnet er hoveddrikkevannskilden for Mosjøen, og det finnes ikke tilstrekkelige reservedrikkevannskilder. I tidligere vindkraftkonsesjoner har NVE satt vilkår om at tiltakshaver sammen med vannverkseier skal avklare hvilke tiltak som må iverksettes. I konsesjonen til Egersund vindkraftverk ble det satt vilkår om at Mattilsynet skal godkjenne tiltakene. NVE konstaterer at vannverkseier mener det bør gjennomføres omfattende og dyre tiltak, og at Mattilsynet vil vektlegge

føre var-prinsippet i denne saken. Etter NVEs vurdering medfører dette vesentlig usikkerhet rundt den aktuelle delen av planområdet. NVE legger til grunn at de planlagte vindturbinene i nedslagsfeltet er plassert på noen av de beste lokalitetene med tanke på kraftproduksjon. Vi mener at reduksjon av planområdet eller dyre avbøtende tiltak vil medføre en så stor usikkerhet for prosjektøkonomien og prosjektets størrelse at det bør vektlegges i vurderingen av produksjonsmuligheter og økonomi i kapittel 5.1.

4.7 Positive økonomiske virkninger

Mosjøen vindkraftverk vil etter NVEs vurdering medføre positive økonomiske virkninger for Vefsn og Grane kommuner og lokalsamfunnet, blant annet i form av eiendomsskatt og inntekter for grunneiere. En full utbygging anslås å generere cirka 450 årsverk i anleggsfasen og rundt 20 arbeidsplasser i driftsfasen. Bygging, drift og vedlikehold vil også medføre økt etterspørsel etter varer og tjenester lokalt og regionalt. På dette grunnlag vil NVE legge vekt på tiltakets positive økonomiske virkninger i den samlede avveien i kapittel 6.

5 Samlet vurdering av økonomi og virkninger som er vektlagt av NVE

Vurdering av produksjon og økonomi/presentasjon av lokale og regionale myndigheters uttalelser

Vurdering av produksjon og økonomi (kapittel 5.1)	En full utbygging av Mosjøen vindkraftverk vil etter NVEs vurdering være et godt økonomisk prosjekt sammenlignet med andre norske vindkraftprosjekter. Det er imidlertid usikkerhet knyttet til bygging av vindturbiner i nedslagsfeltet for en drikkevannskilde, og dette kan påvirke produksjonen og prosjektøkonomien. På tross av denne usikkerheten mener NVE at tiltaket vil være et konkurransedyktig prosjekt i det norsk-svenske sertifikatmarkedet.
Lokale og regionale myndigheter (kapittel 5.2)	Vefsn og Grane kommuner og Nordland fylkeskommune er positive til vindkraftverket. Fylkesmannen i Nordland har fremmet innsigelse til prosjektet.

Negative virkninger som er vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Landskap og visuelle virkninger (kapittel 5.3)	NVE legger vekt på at vindkraftverket vil medføre et stort fysisk inngrep i et skrint fjellandskap, og at inngrepene knyttet til vei og oppstillingsplasser i stor grad vil bli permanente. Vindkraftverket vil i tillegg bli godt synlig fra Mosjøen sentrum og høyereliggende områder i regionen. Vi vektlegger også visuelle sumvirkninger av Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk.
Friluftsliv (kapittel 5.4)	NVE vektlegger at tiltaket vil endre opplevelsesverdien av friluftslivet flere steder i og rundt planområdet, særlig for brukergrupper som ønsker å oppleve stillhet og urørt natur. NVE mener det er viktig å bevare mye brukte friluftslivsområder nær bysentrum. Det legges også vekt på sumvirkninger av Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk.
Samiske interesser (kapittel 5.5)	NVE legger vekt på at vindkraftverket vil berøre et kjerneområde for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Vi vektlegger i tillegg at området er et viktig samisk kulturmiljø, at reinbeitedistriktet er påvirket av flere inngrep og at reindriften er viktig for den sårbare sørsamiske kulturen. Sumvirkninger av Øyfjellet og Mosjøen vindkraftverk vektlegges også. Det er knyttet usikkerhet til virkninger for reindrift, men NVE mener det er grunn til å vektlegge et føre var-prinsipp i denne saken.

Positive virkninger som er vektlagt av NVE

Tema	Virkninger
Kraftproduksjon	Ny fornybar kraftproduksjon som kan bidra til at Norge oppfyller sine nasjonale fornybarmål.
Sysselsetting og økonomiske virkninger	Eiendomsskatt for de berørte kommunene og stor lokal aktivitet, særlig i anleggsperioden, i tillegg til inntekter for grunneiere.

5.1 Avveiling av fordeler og ulemper

Når NVE vurderer om det skal gis konsesjon til et vindkraftverk, ses virkningene opp mot økonomien i prosjektet. Et godt økonomisk prosjekt vil tåle større miljøkostnader enn et mindre godt prosjekt. Vindforholdene og investeringskostnadene tilsier at Mosjøen vindkraftverk kan være et godt økonomisk prosjekt sammenlignet med andre vindkraftprosjekter i Norge, selv om det er usikkerhet rundt kostnader for å sikre en drikkevannskilde.

De viktigste negative virkningene av Mosjøen vindkraftverk knyttes etter NVEs vurdering til reindrift og samiske interesser. Vindkraftverket vil berøre et kjerneområde for Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt. Det er usikkerhet om virkninger for reindrift, men området er etter NVEs vurdering så viktig at et føre var-prinsipp bør veie tungt. I denne vurderingen legges det til grunn at det er mange eksisterende og planlagte inngrep i distriktet. Vindkraftverket vil i tillegg medføre vesentlige virkninger for friluftsliv og landskap.

Sumvirkningene av Mosjøen og Øyfjellet vindkraftverk kan bli store hvis begge tiltakene realiseres. Dette gjelder særlig reindrift, friluftsliv og landskap. Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt vil bli berørt av store inngrep i både vestre og østre siida, og dette kan etter NVEs vurdering få betydning for omfanget av reindrift i området. De viktigste friluftslivsområdene nær Mosjøen sentrum vil bli preget av vindturbiner, og det vil flere steder bli god utsikt til begge vindkraftverkene. Det legges også til grunn at vindkraftverkene samlet vil medføre store permanente landskapsinngrep i et begrenset område. På grunnlag av disse virkningene mener NVE at begge vindkraftverkene ikke bør realiseres. Etter NVEs vurdering vil virkningene av Mosjøen vindkraftverk bli så store sammenlignet med virkningene av Øyfjellet vindkraftverk at søknaden om Mosjøen vindkraftverk bør avslås.

NVE mener på dette grunnlag at ulempene ved etablering av Mosjøen vindkraftverk overstiger fordelene.

6 Vedtak

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) har i medhold av energiloven av 29.06.1990 nr. 50 og delegering av myndighet fra Olje- og energidepartementet i brev av 7.12.2012 i dag avslått konsesjonssøknad av 3.10.2011 fra Fred. Olsen Renewables AS om å bygge og drive Mosjøen vindkraftverk i Vefsn og Grane kommuner, Nordland fylke.

Mosjøen vindkraftverk er etter NVEs vurdering et konkurransedyktig prosjekt i den norsk-svenske elsertifikatordningen. Når miljøvirkninger i vid forstand tas med i vurderingen er det imidlertid ikke et samfunnsmessig rasjonelt prosjekt, sammenlignet med andre vindkraftprosjekter NVE har meddelt konsesjon. Ulempene ved realisering av vindkraftverket overstiger etter NVEs vurdering fordelene ved tiltaket.

De viktigste negative virkningene som NVE har vektlagt er knyttet til reindrift og samiske interesser. I tillegg er virkninger for landskap og friluftsliv vektlagt. NVE har behandlet søknaden om Mosjøen vindkraftverk sammen med søknaden om Øyfjellet vindkraftverk, og har vektlagt sumvirkninger for reindrift, friluftsliv og landskap i begge sakene.

NVE har lagt vekt på at de berørte kommunene og Nordland fylkeskommune er positive til prosjektet, men har samtidig vektlagt at Fylkesmannen i Nordland har fremmet innsigelse til søknaden.

Klageadgang

Denne avgjørelsen kan påklages til Olje- og energidepartementet av parter i saken og andre med rettslig klageinteresse innen 3 uker fra det tidspunkt denne underretning er kommet frem, jf. fvl. kapittel VI. En eventuell klage skal begrunnes skriftlig, stiles til Olje- og energidepartementet og sendes til NVE. Vi foretrekker elektronisk oversendelse til vår sentrale e-postadresse nve@nve.no.

Med hilsen

Rune Flatby
avdelingsdirektør

Arne Olsen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner.

Vedlegg:

Mottakerliste:

Fred. Olsen Renewables AS
Grane kommune
Vefsn kommune